

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Türkiye İhracatçılar Meclisi Sunumu

Durmuş YILMAZ
Başkan

17 Eylül 2010

Merkez Bankasının Görevleri

Merkez Bankasının Görevleri

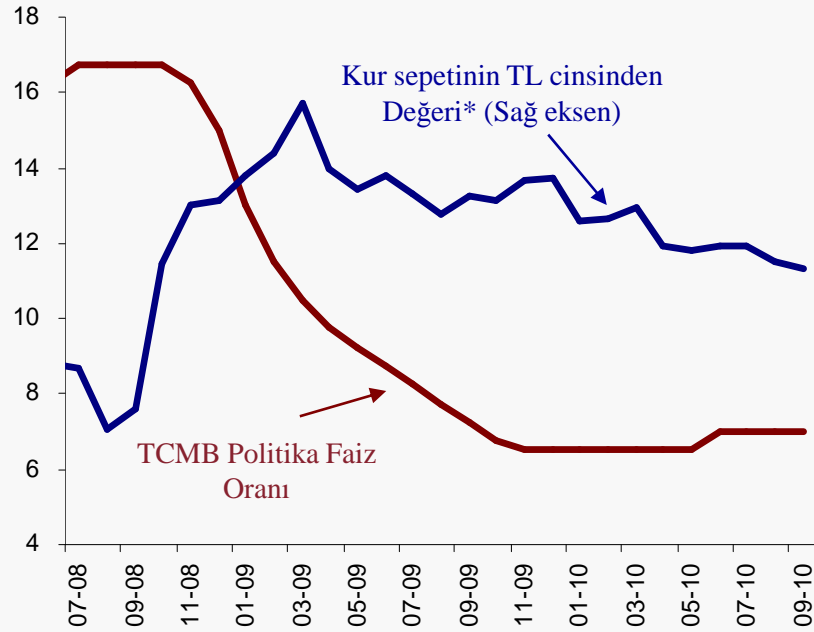
Merkez Bankasının temel amaç ve görevleri;

- 1. Fiyat istikrarını sağlamak;**
- 2. Finansal sistemde istikrarı sağlayıcı tedbirleri almak;**
- 3. Fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla Hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını desteklemek**

Merkez Bankasının Görevleri

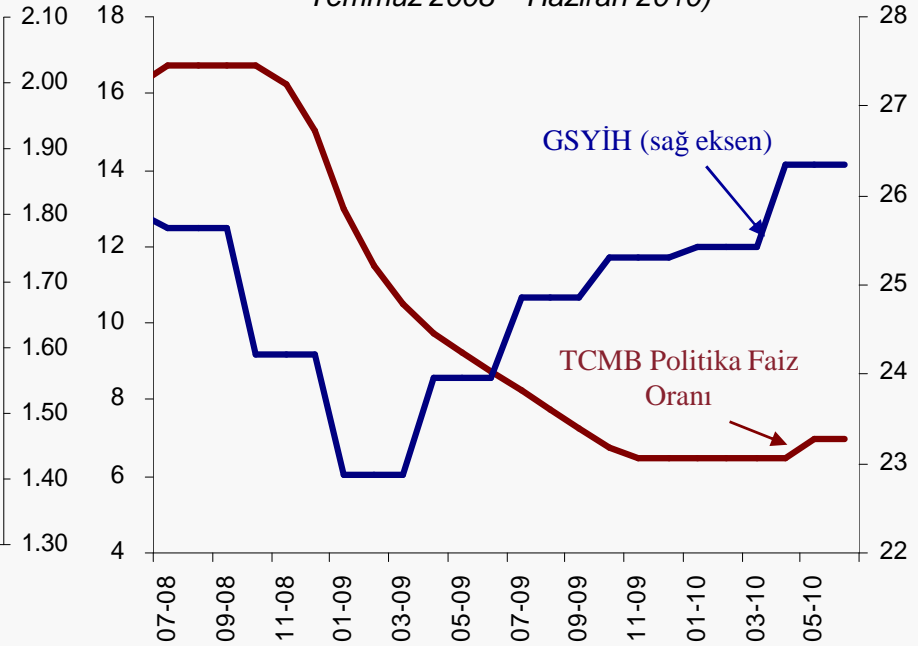
Enflasyon hedeflemesi sadece fiyat istikrarını değil, finansal istikrarı, istihdam ve büyüme gibi iktisadi değişkenleri de kapsar. Küresel kriz sırasında izlenen para politikası, Merkez Bankasının fiyat istikrarının yanı sıra iktisadi faaliyetteki gelişmeleri de dikkate aldığını gösteren bir örnektir.

Politika Faiz Oranı (yüzde) ve Kur
(Ağustos 2008 – Eylül 2010)

*Kur sepeti 0,5 ABD Doları ve 0,5 Euro olarak hesaplanmıştır.
Kaynak: TCMB

Politika Faiz Oranı (yüzde) ve GSYİH
(mevsimsellikten arındırılmış, sabit fiyatlar,
Temmuz 2008 – Haziran 2010)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Yakın Dönem İhracat Gelişmeleri

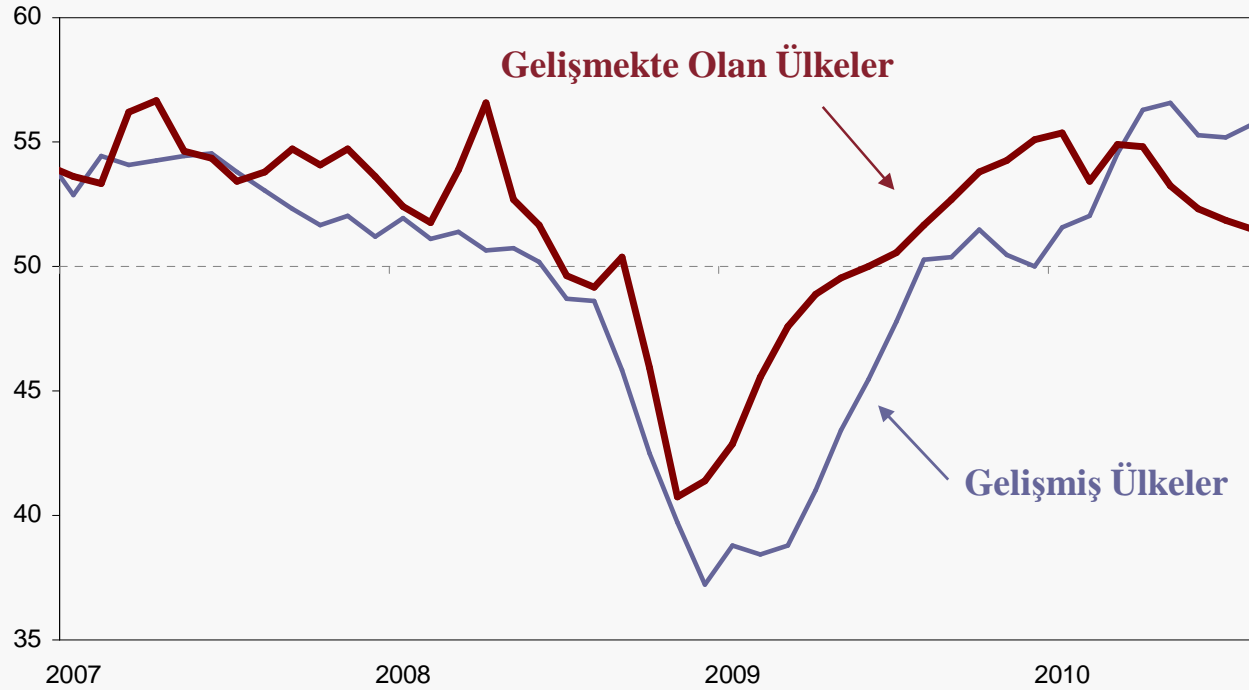
İhracat Sektörünün Önemi

- **İhracat, gerek iktisadi faaliyet ve toplam talep üzerindeki etkisi gerekse cari açığın finansmanına katkısı nedeniyle Merkez Bankası tarafından dikkatle takip edilen bir sektördür.**
- **Her ne kadar ülkemizde ihracatın toplam GSYİH içindeki payı, bir çok gelişmekte olan ülkeye kıyasla daha sınırlı olsa da, imalat sektörü içindeki ağırlığı ve ekonominin geneli üzerindeki dolaylı etkisi nedeniyle iktisadi faaliyet üzerinde yüksek bir etkiye sahiptir.**

Küresel Krizden Çıkış

Küresel ekonomide 2009 yılının ikinci yarısında belirginleşen toparlanma eğilimi, 2010 yılının ilk yarısında da devam etmiştir. Bununla birlikte dünya ekonomilerinin son aylarda tekrar bir yavaşlama sürecine girdiğine ilişkin sinyaller alınmaktadır.

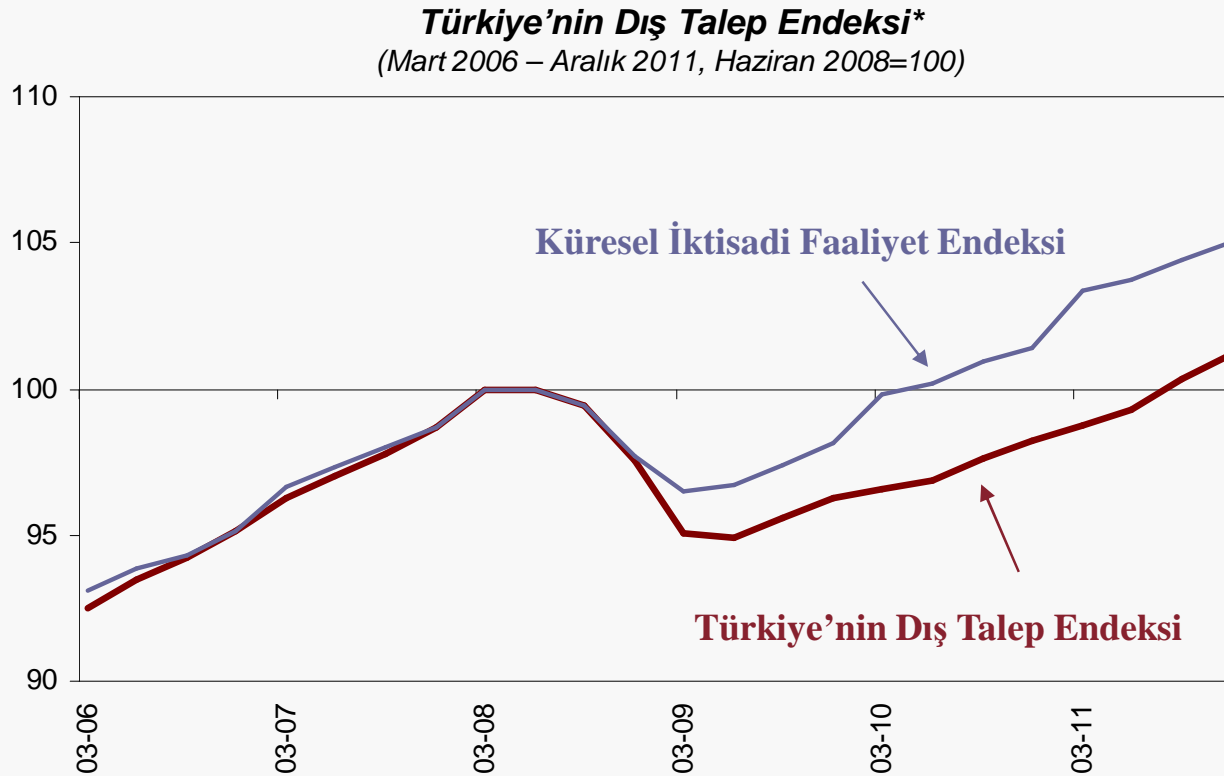
*Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Satın Alma Yöneticisi Endeksi (PMI) Gerçekleşmeleri
(Ocak 2007 – Ağustos 2010)*

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Dış Talep Gelişmeleri

Küresel finans krizinden bu yana, en büyük ihracat pazarımız olan Avrupa Birliği'ne ilişkin büyüme beklentilerinin görece düşük seyretmesi, dış talebi zayıflatmaktadır.

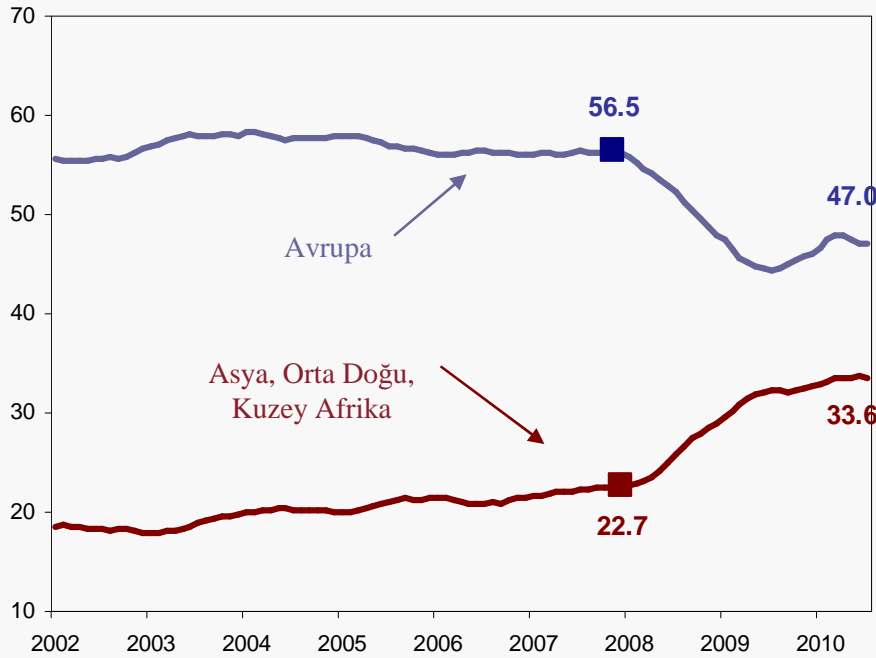
* Türkiye'nin dış talep endeksinin hesaplanmasında, ülkelerin Türkiye'nin ihracatı içindeki payları ile ağırlıklandırılmış GSYİH verileri kullanılmıştır.

Kaynak: Bloomberg, Consensus Forecasts, IMF WEO, TÜİK, TCMB

İhracat Pazarları

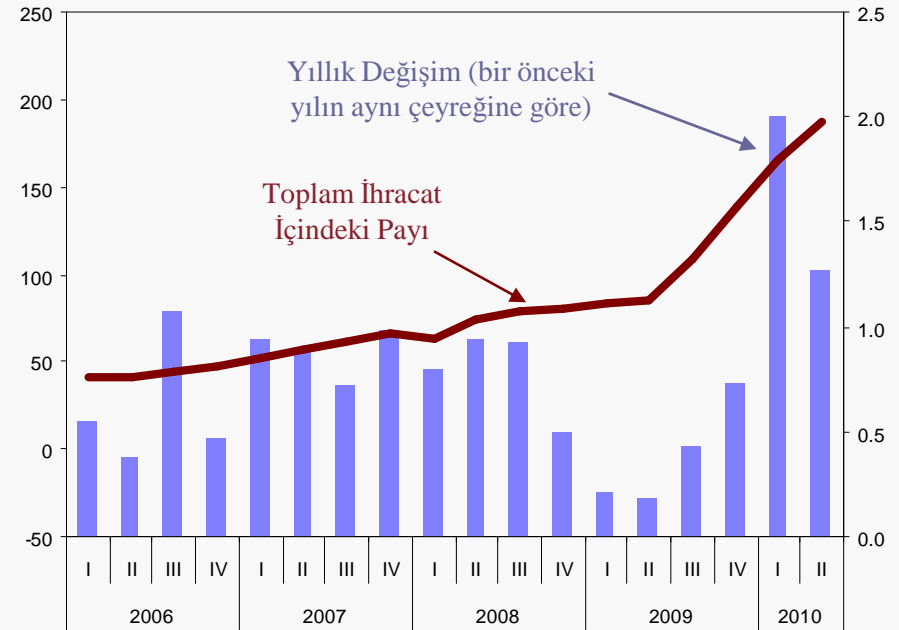
Türkiye'nin son dönemde ihracat pazarlarını çeşitlendirmesi, Avrupa ekonomilerinde yaşanan sorunların ihracatımız üzerindeki etkisini sınırlamıştır. Örnek olarak 2010 yılının ilk yarısında Çin'e yapılan ihracat, geçen yılın aynı döneminin 2.5 katına çıkmıştır.

Türkiye'nin İhracat Pazarları
(Ocak 2002 – Temmuz 2010, toplam ihracatın yüzdesi)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Örnek: Çin'e Yapılan İhracat
(2006 1. Ç. – 2010 2. Ç., toplam ihracatın yüzdesi)

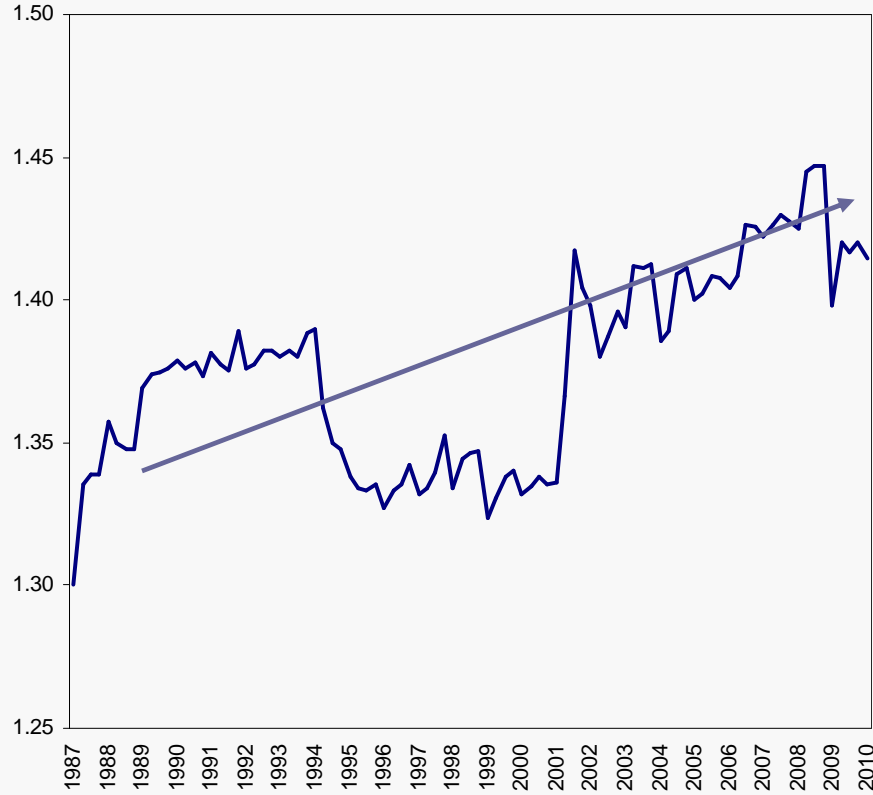

Kaynak: TÜİK, TCMB

İhracat Arz ve Talep Esneklikleri

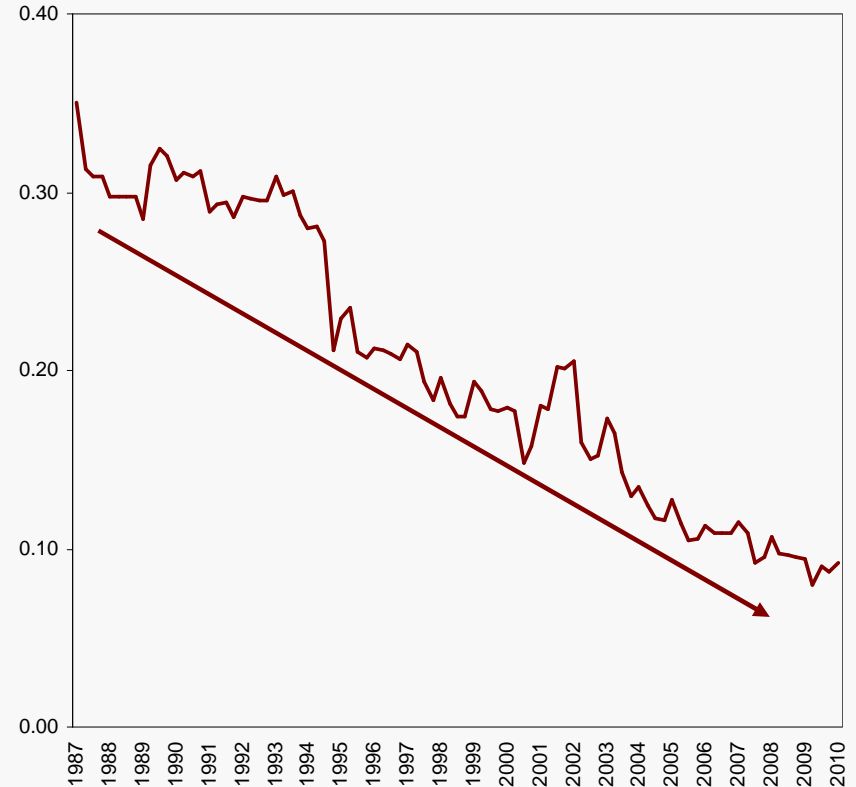
Son 20 yıllık dönemde Türkiye'nin dışa açılması ile birlikte, ihracatın arz ve talep esnekliklerinin zaman içerisinde değiştiği, ihracatın yurt dışı gelire duyarlılığı artarken kura duyarlılığının ise azaldığı görülmektedir.

İhracatın Yurt Dışı Gelir Esnekliği
(1987 1.Ç – 2010 1.Ç)

Kaynak: TÜİK, TCMB

İhracatın Kur Esnekliği (TÜFE Bazlı)
(mutlak değer, 1987 1.Ç – 2010 1.Ç)

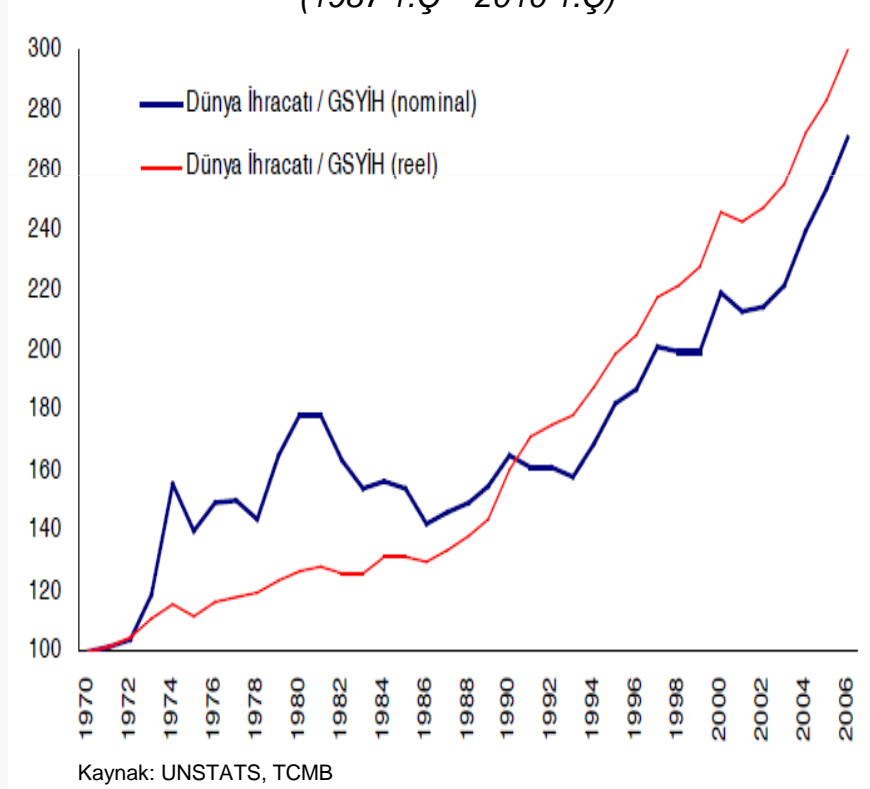

Kaynak: TÜİK, TCMB

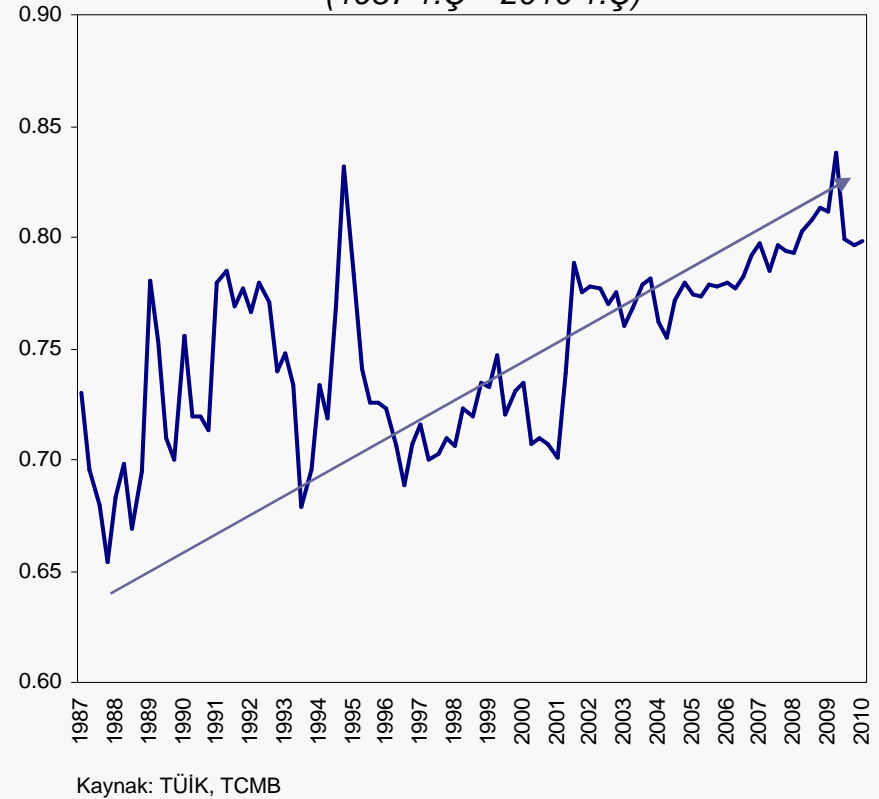
İhracat Arz ve Talep Esneklikleri

Teknolojik ilerlemeler, uluslar arası rekabetin artması, gümrük tarifelerinin kaldırılması ve endüstri içi ticaretin ağırlık kazanması ile birlikte tüm dünyada ihracatın içinde ithalat payının arttığı gözlenmektedir. Benzer bir gelişme Türkiye’de de yaşanmıştır.

Dünya İhracatının Üretime Oranı
(1987 1.Ç – 2010 1.Ç)

Türkiye’de İhracatın İthalat Esnekliği
(1987 1.Ç – 2010 1.Ç)

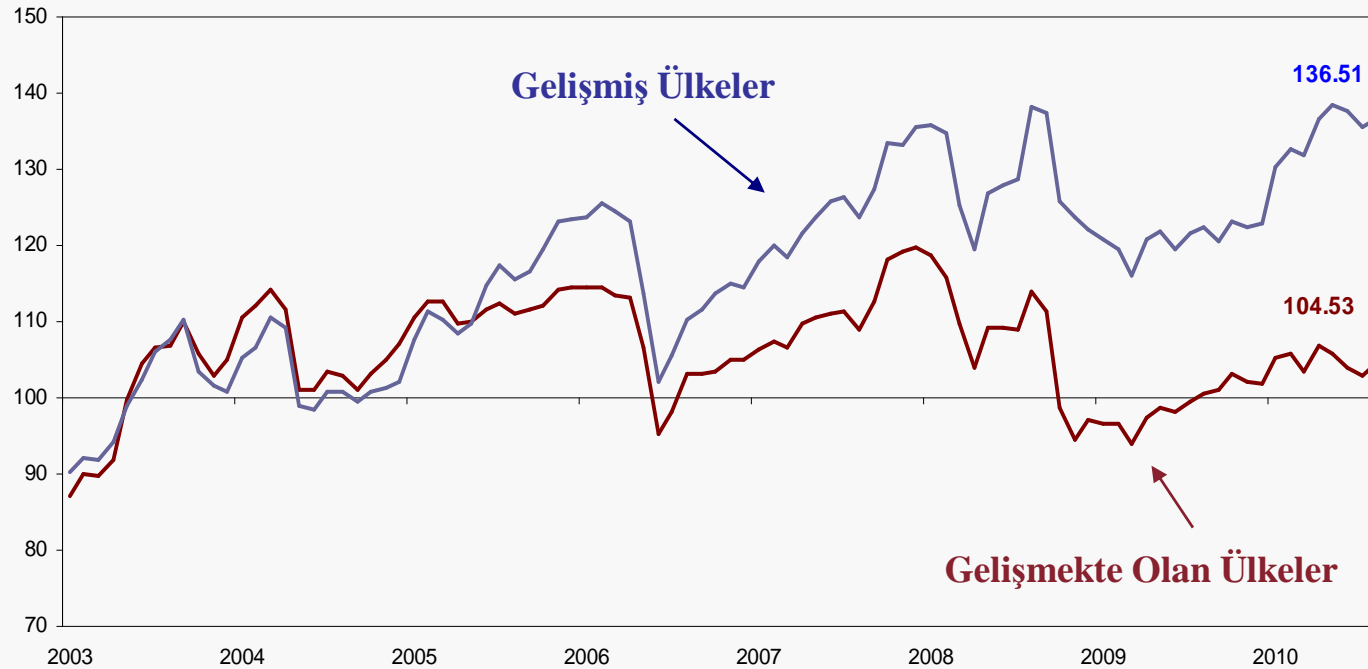
Türk Lirasının Değeri ve Kur Rejimi

Reel Kur Endeksi

2003 yılına kıyasla Türk Lirasının gelişmiş ülkelerin para birimlerine karşı reel olarak değer kazandığı, gelişmekte olan ülkelerin para birimlerine göre ise önemli bir değişiklik göstermediği dikkat çekmektedir.

Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ükelere Göre Reel Kur Endeksi

(Ocak 2003 – Ağustos 2010, TÜFE bazlı, 2003=100)

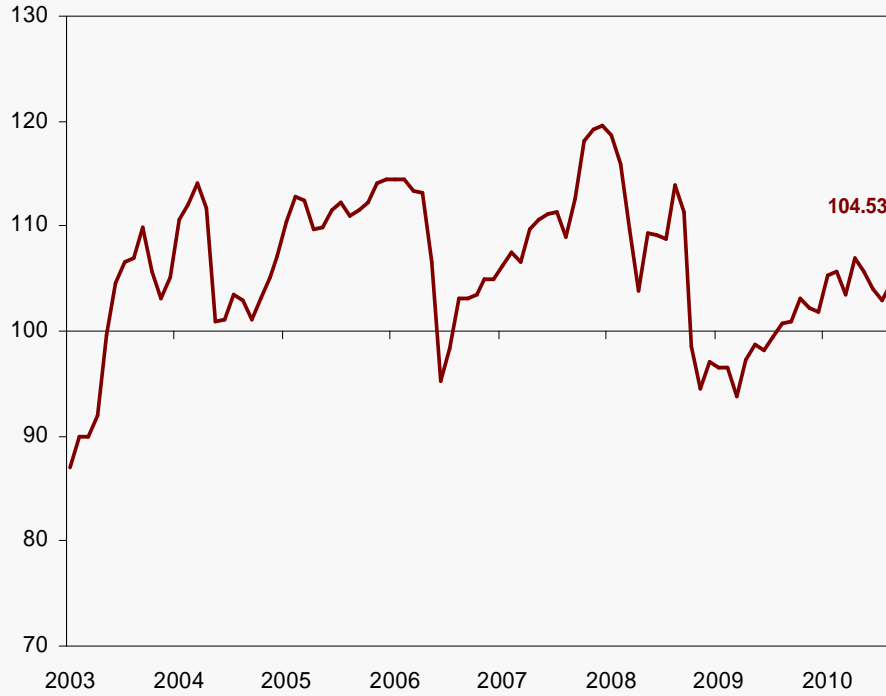
Kaynak: TCMB

Reel Kur Endeksi

Gelişmekte olan ülkeler ile Türkiye'nin görece üstünlüğünün bulunduğu mal çeşitleri büyük benzerlik taşımaktadır. Reel kur endeksinin gelişmekte olan ülkelere kıyasla istikrarlı bir seyir göstermesi, Türkiye'nin dış ticarete rekabet gücünü korumasına destek vermiştir.

Gelişmekte Olan Ülkelere Göre Reel Kur Endeksi

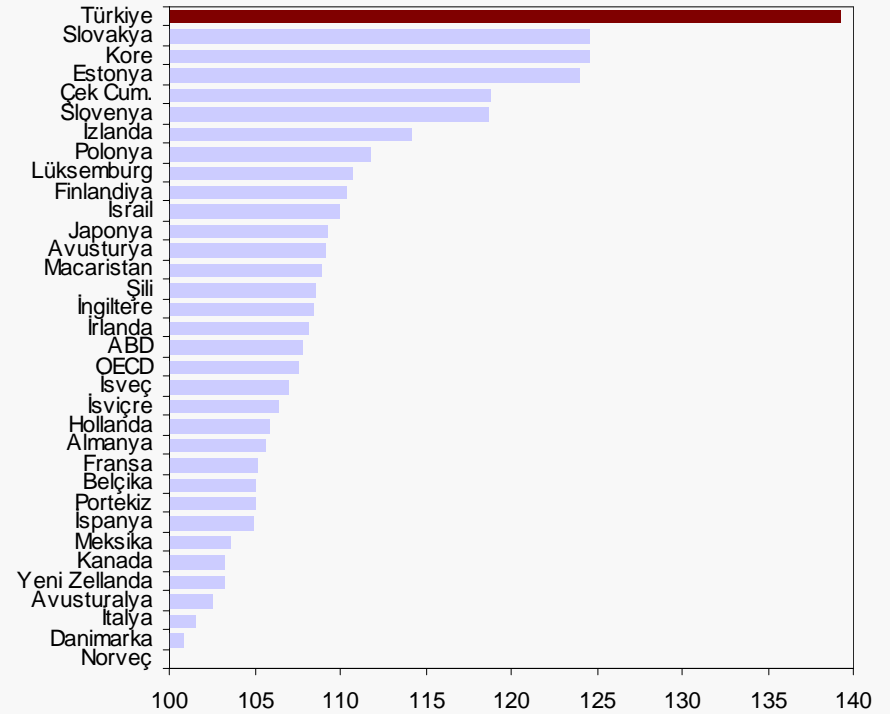
(Ocak 2003 – Ağustos 2010, TÜFE bazlı, 2003=100)

Kaynak: BIS, TCMB

Çalışan Başına Verimlilik

(2008, 2003=100)

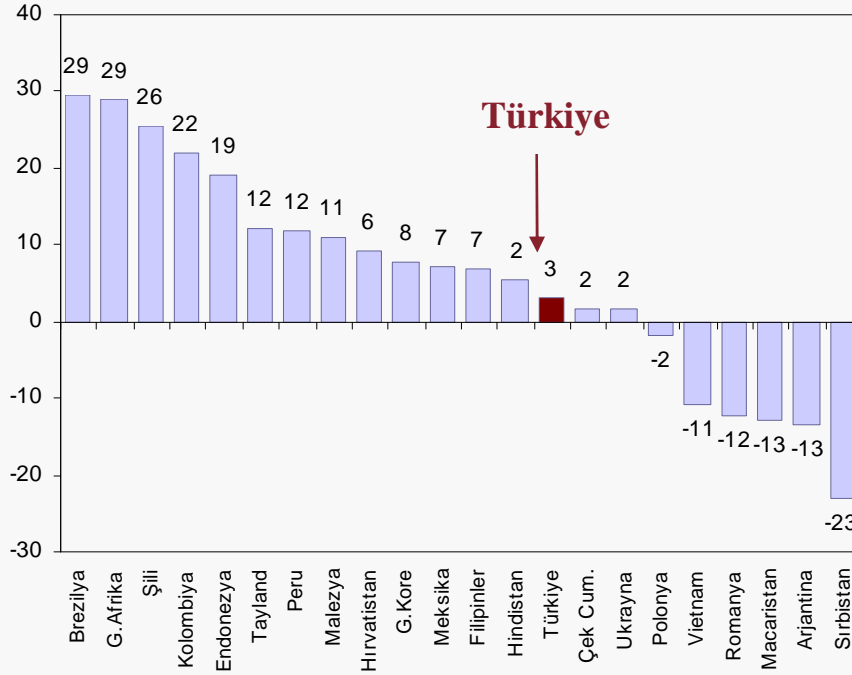

Kaynak: OECD, TÜİK, TCMB

Döviz Kuru Gelişmeleri

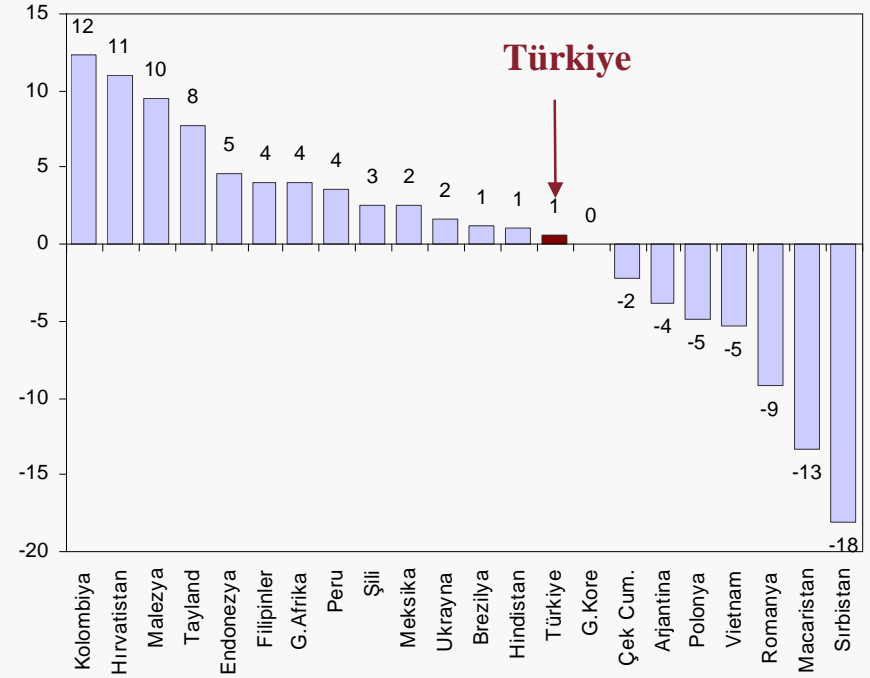
Diğer gelişmekte olan ülkelerle kıyaslandığında, Türk lirasının değerinde önemli bir değişim gözlenmemektedir.

**ABD Doları Karşısında
Yerel Para Birimlerinin Değer Kazancı**
(Ocak 2009 tarihinden itibaren, yüzde değişim)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

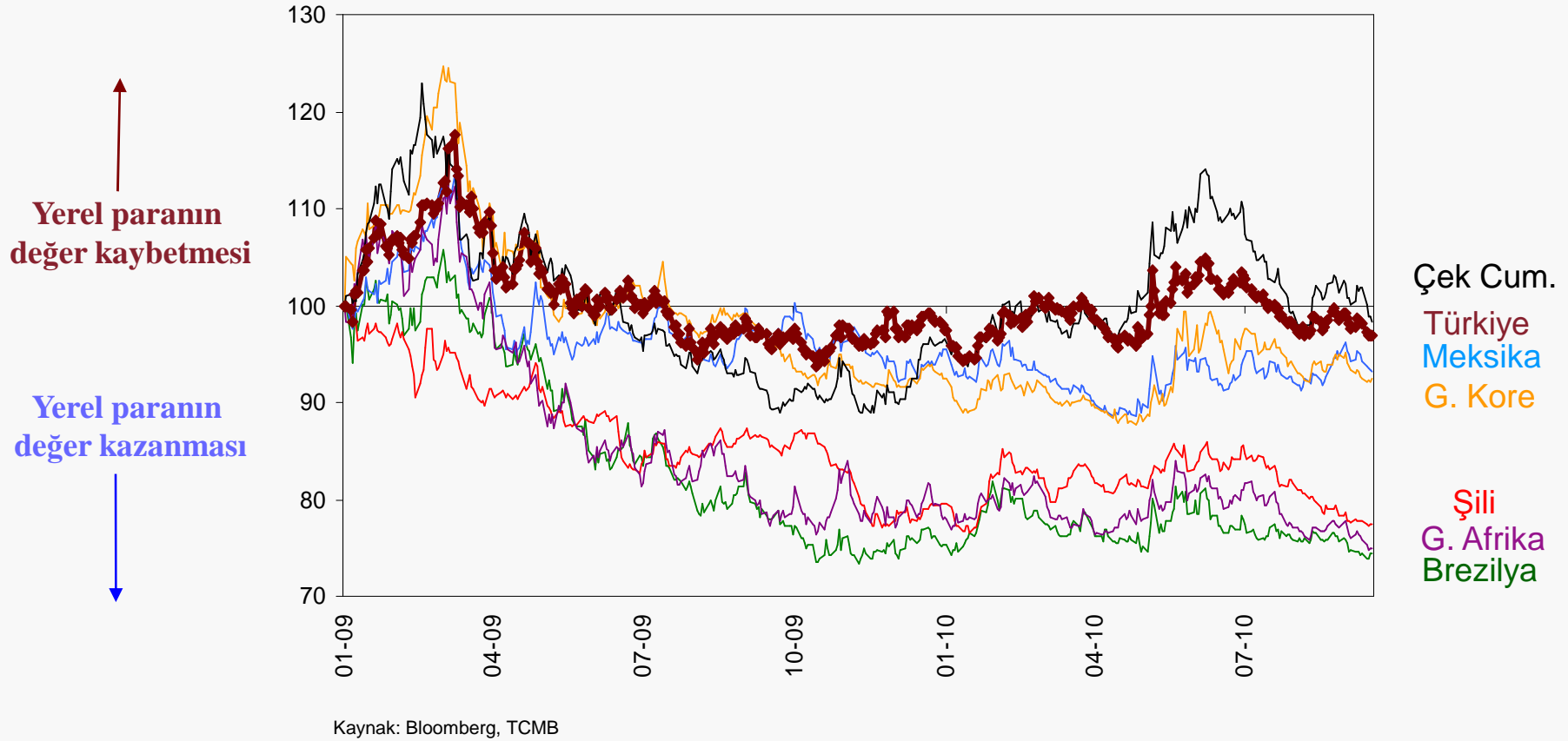
**ABD Doları Karşısında
Yerel Para Birimlerinin Değer Kazancı**
(Ocak 2010 tarihinden itibaren, yüzde değişim)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Döviz Kuru Gelişmeleri

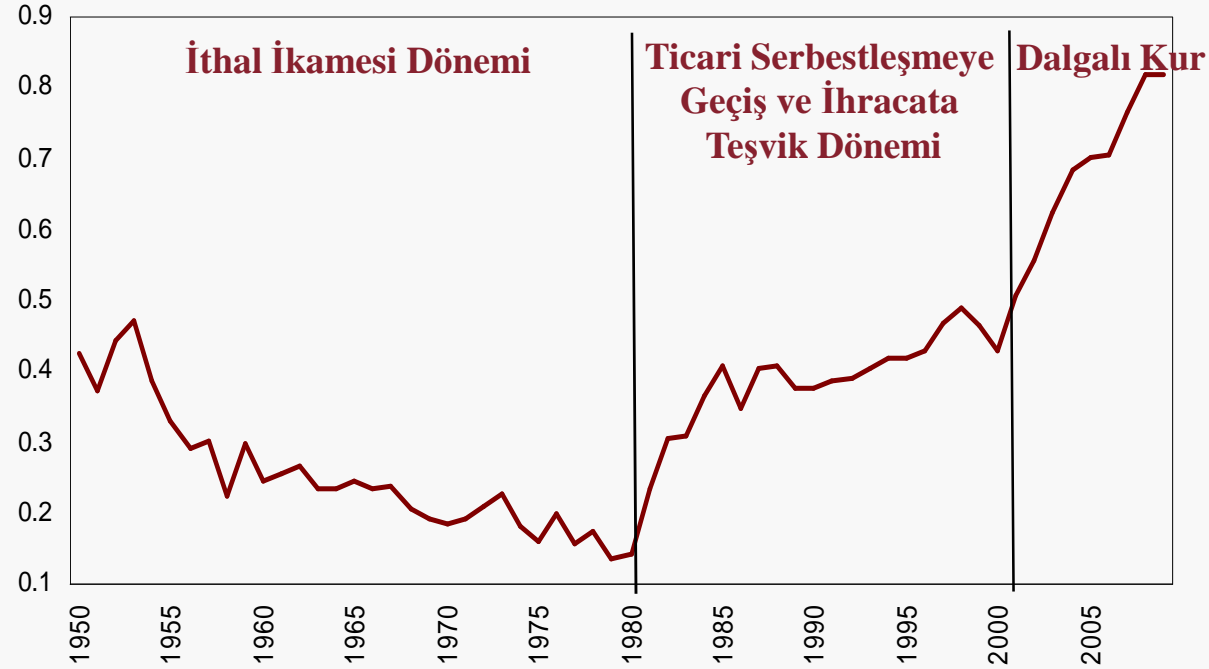
Seçilmiş Ülkelerde Kur Gelişmeleri
(Ocak 2009 – Eylül 2010, 1 ABD Dolarının yerli para cinsinden değeri, Ocak 2009=100)

Dalgalı Kur Rejimi

Türkiye'nin dünya ihracatı içindeki payı serbest piyasa ekonomisine geçilen 1980 yılından bu yana artış eğilimindedir. Bu eğilim, dalgalı kur rejimine geçilen Şubat 2001 tarihinden sonra da hızlanarak devam etmiştir.

Türkiye'nin Toplam Dünya Ticareti İçindeki Yeri
(Dünya toplam ihracatının yüzdesi, 1950-2009)

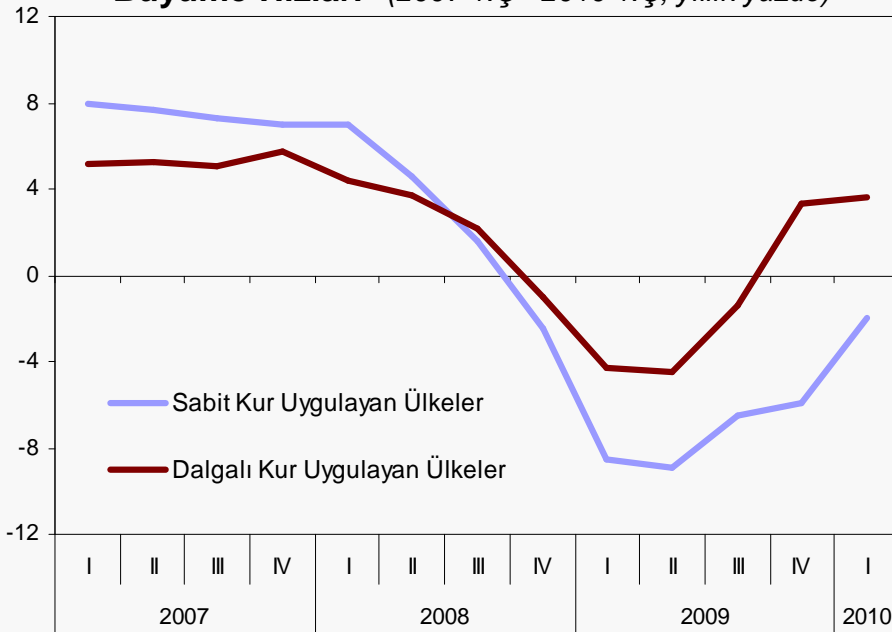

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü, TÜİK, TCMB

Küresel Kriz ve Uygulanan Kur Rejimi

Dalgalı kur rejimi, küresel sermaye akımlarının yüksek oynaklık gösterdiği durumlarda ekonominin aşırı tepki vermesini önleyen bir emniyet mekanizması görevi görmektedir. Nitekim dalgalı kur rejimi uygulayan ülkelerde büyüme ve enflasyon gerek kriz öncesi dönemde, gerek kriz sırasında daha istikrarlı bir seyir izlemiştir.

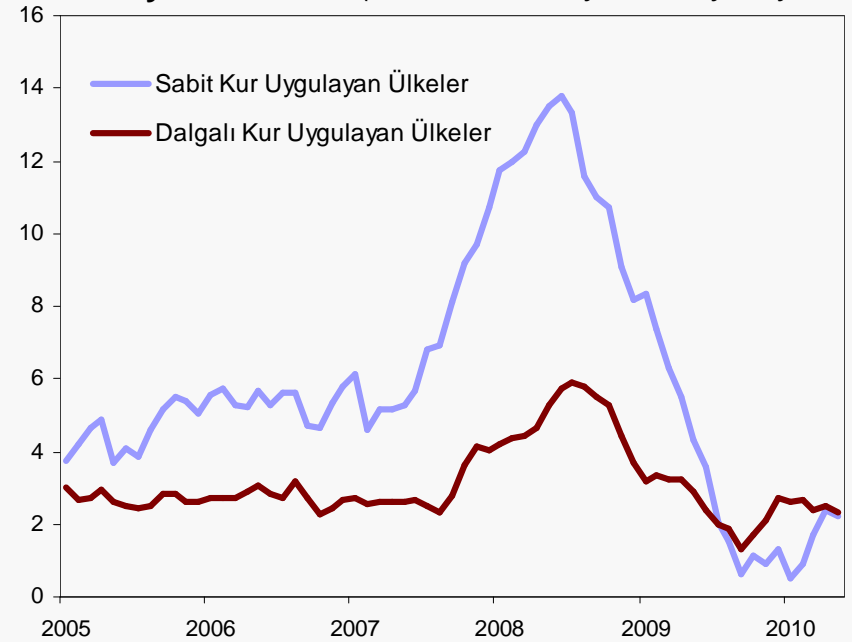
Uygulanan Kur Rejimine Göre Ülke Grupları ve Büyüme Hızları* (2007 1.Ç - 2010 1.Ç, yıllık yüzde)

* Medyan

Kaynak: Bloomberg, IMF, TÜİK, TCMB

Uygulanan Kur Rejimine Göre Ülke Grupları ve Enflasyon Oranları (Ocak 2005 – Mayıs 2010, yıllık yüzde)

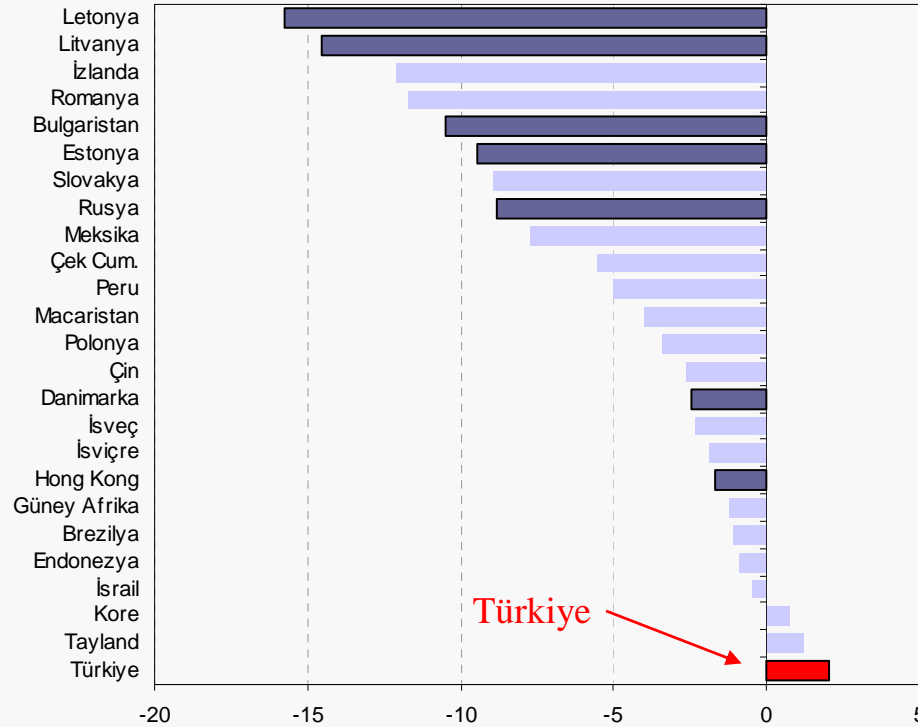
Kaynak: Bloomberg, IMF, TÜİK, TCMB

Küresel Kriz ve Uygulanan Kur Rejimi

İçinde bulunduğumuz küresel kriz sırasında sabit kur rejimi uygulayan ülkeler, dalgalı kur rejimi uygulayan ülkelere kıyasla daha derin bir iktisadi daralma yaşamışlardır.

Uygulanan Kur Rejimi ve Büyüme Hızında Değişim

(2010 yılı 2. çeyreği itibarıyla yıllık büyüme hızı ile
2007-2008 arası yıllık büyüme hızı farkı, yüzde puan)

Sabit Kur Rejimi
uygulayan ülkeler koyu
renk ile işaretlenmiştir

Dalgalı Kur Rejimi
uygulayan ülkeler açık
renk ile işaretlenmiştir

Kaynak: IMF, TÜİK, TCMB

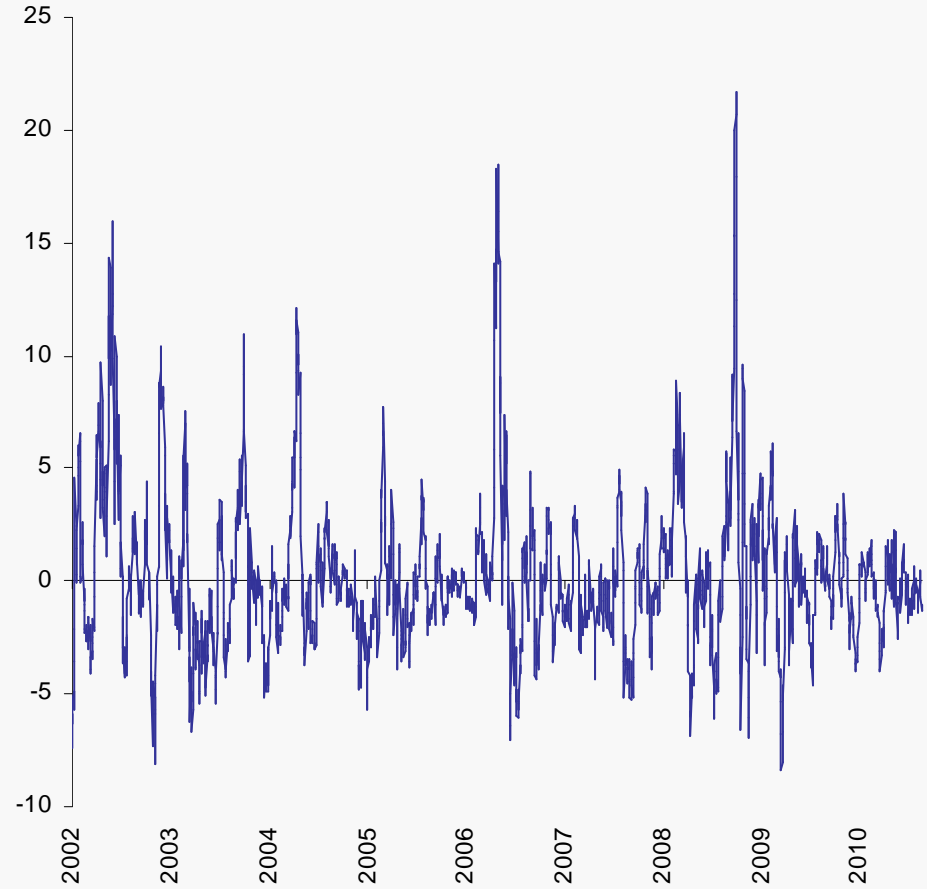
Türkiye'de Döviz Kuru Gelişmeleri

Döviz Kurlarında Yaşanan Hızlı Değişimler
(Türk Lirası /ABD Doları, 2002-2010)

Başlangıç tarihi	Süre (gün)	Başlangıç değeri	Tepe noktası	% değişim
03-03-03	22	1.59	1.75	9.9
24-09-03	47	1.35	1.50	11.1
05-04-04	49	1.30	1.55	19.2
20-07-04	63	1.42	1.53	7.7
08-03-05	22	1.26	1.39	10.3
04-05-06	53	1.31	1.70	29.2
26-02-07	9	1.38	1.45	5.4
25-07-07	26	1.24	1.39	12.3
02-10-08	49	1.23	1.70	37.6
07-01-09	61	1.51	1.80	18.8

Kaynak: TCMB

Döviz Sepetinde Aylık Yüzde Değişim
(Eşit ağırlıklı Euro ve ABD Doları, Ocak 2002- Eylül 2010)

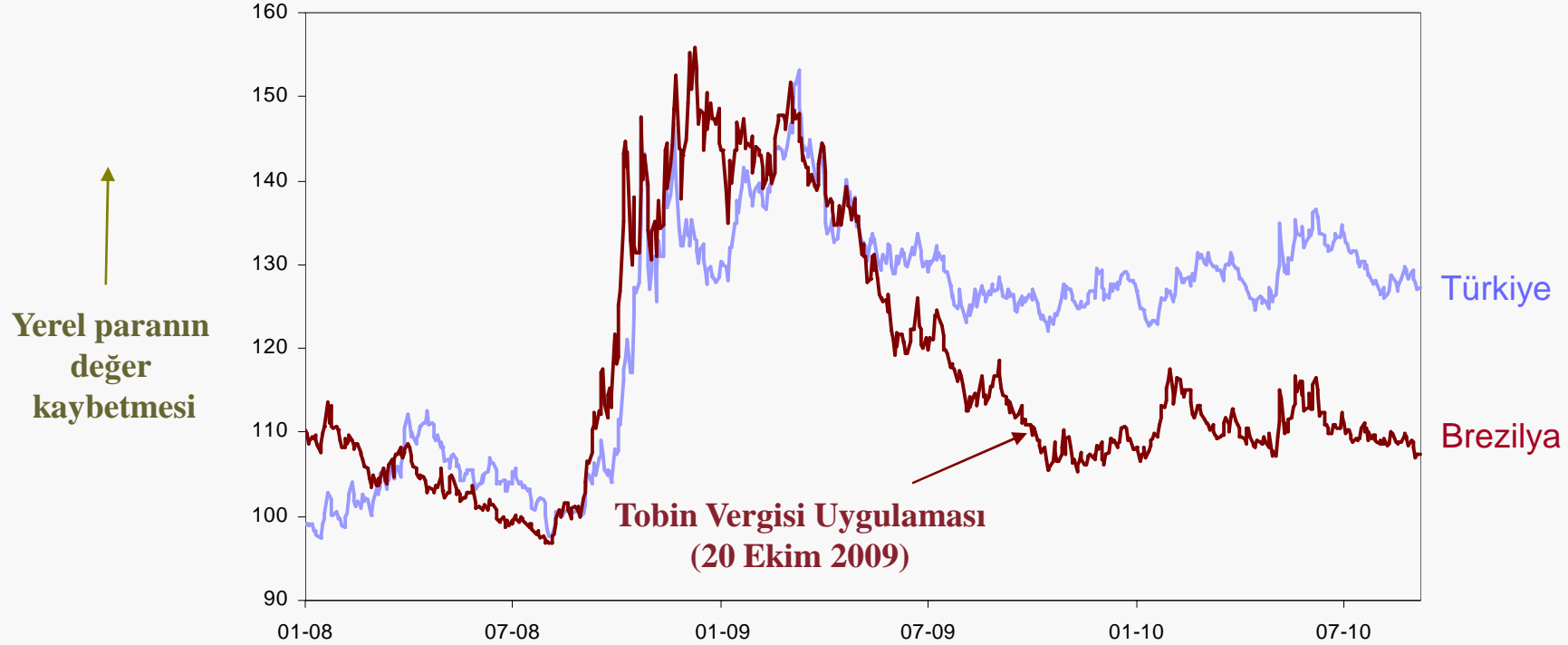
Kaynak: TCMB

Tobin Vergisi: Brezilya Örneği

Brezilya'da 20 Ekim 2009 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayan Tobin vergisine rağmen, Brezilya para birimi Türk lirasına göre (kriz öncesi döneme kıyasla) daha değerlidir.

Brezilya ve Türkiye'de Kur Gelişmeleri*

(ABD dolarının yerel para birimi karşısında değeri, Ocak 2008 – Eylül 2010, Ağustos 2008 = 100)

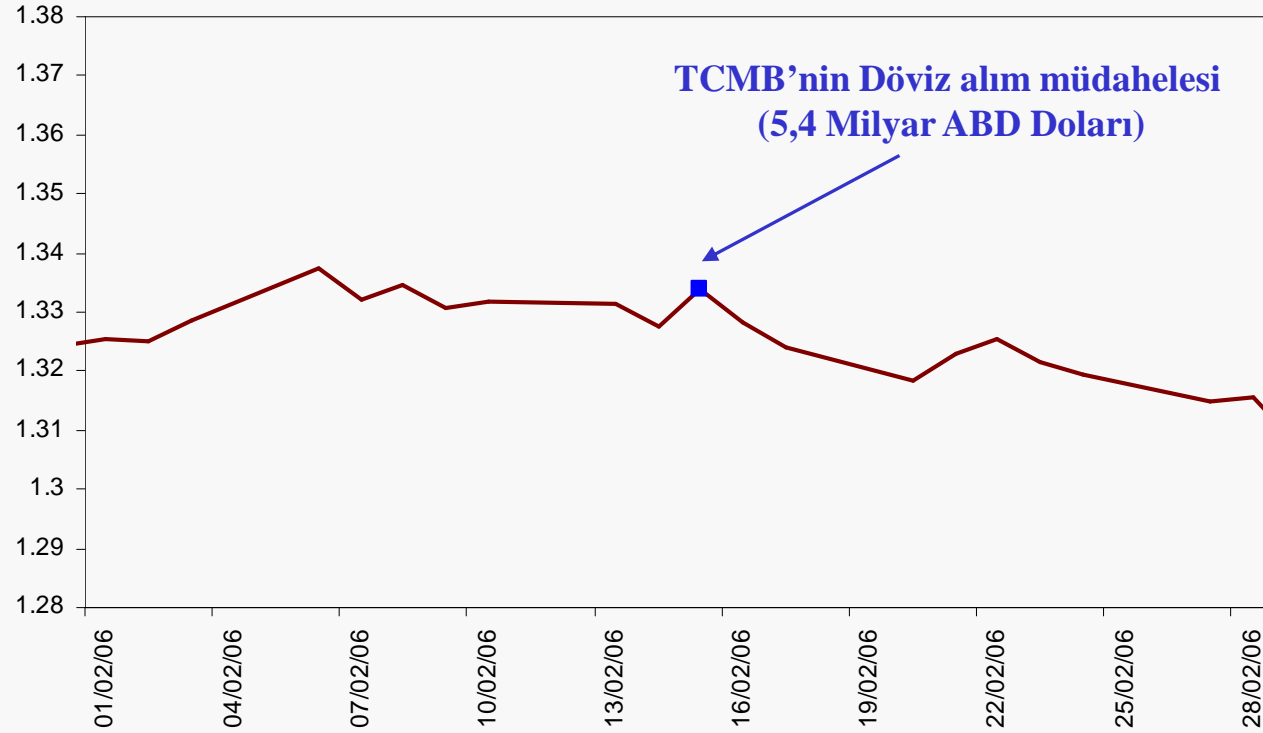

*Ağustos 2008 Kur Ortalaması 100 olarak alınmıştır.
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Döviz Alım Müdahaleleri: Türkiye Örneği

2005-2006 döneminde yüksek miktarda gerçekleştirilen döviz müdahalelerinin döviz kuruna etkisi sınırlı kalmıştır.

15 Şubat 2006 Tarihli Döviz Alım Müdahalesi ve Döviz Kuru Gelişmeleri (Şubat 2006)

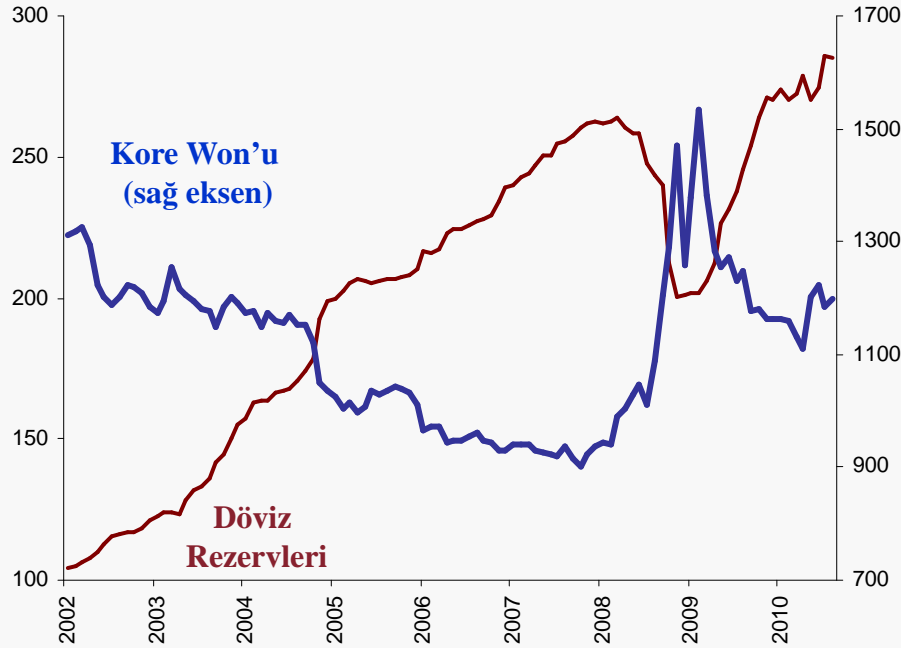
Kaynak: TCMB

Döviz Alım Müdahaleleri – Ülke Örnekleri

Benzer bir deneyim Güney Kore, Japonya ve İsviçre’de yaşanmıştır.

Güney Kore

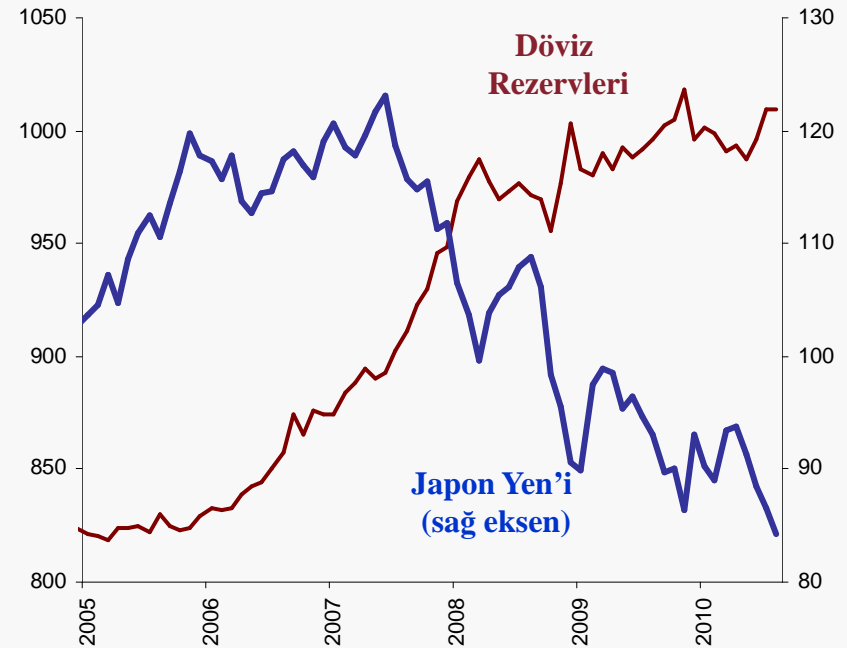
(1 ABD Doları karşılığı yerel para birimi değeri,
Ocak 2002 – Eylül 2010)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Japonya

(1 ABD Doları karşılığı yerel para birimi değeri,
Ocak 2005 – Eylül 2010)

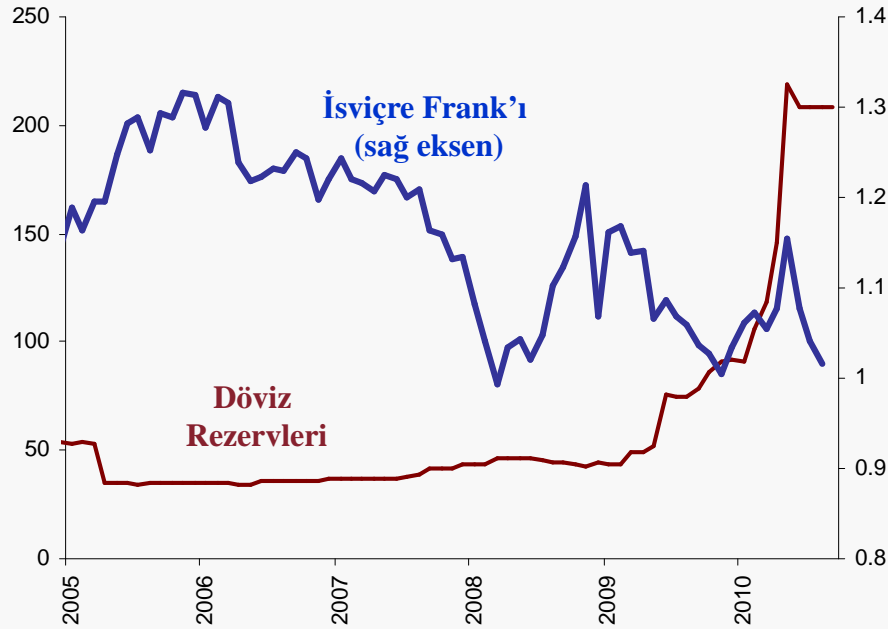

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Döviz Alım Müdahaleleri – Ülke Örnekleri

İsviçre

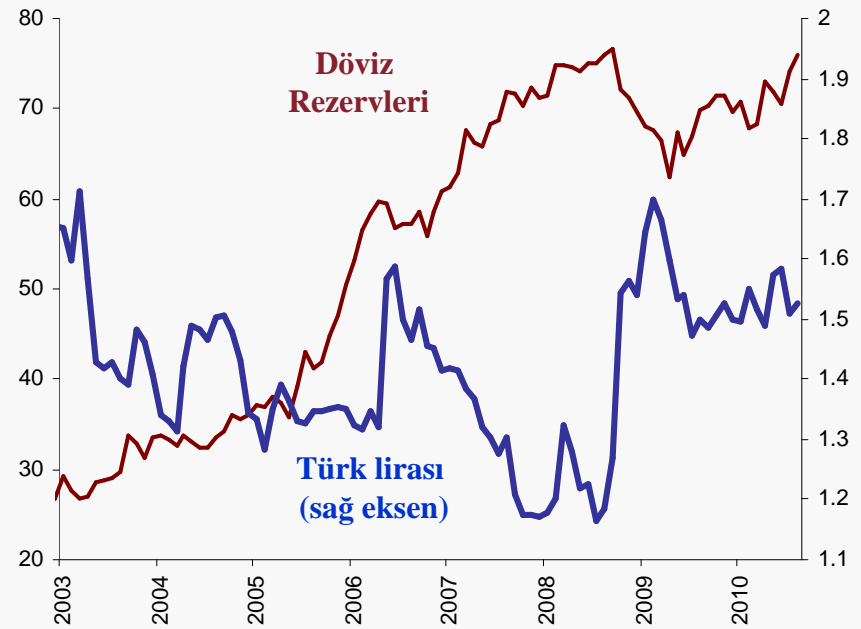
(1 ABD Doları karşılığı yerel para birimi değeri,
Ocak 2006 – Eylül 2010)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Türkiye

(1 ABD Doları karşılığı yerel para birimi değeri,
Ocak 2003 – Eylül 2010)

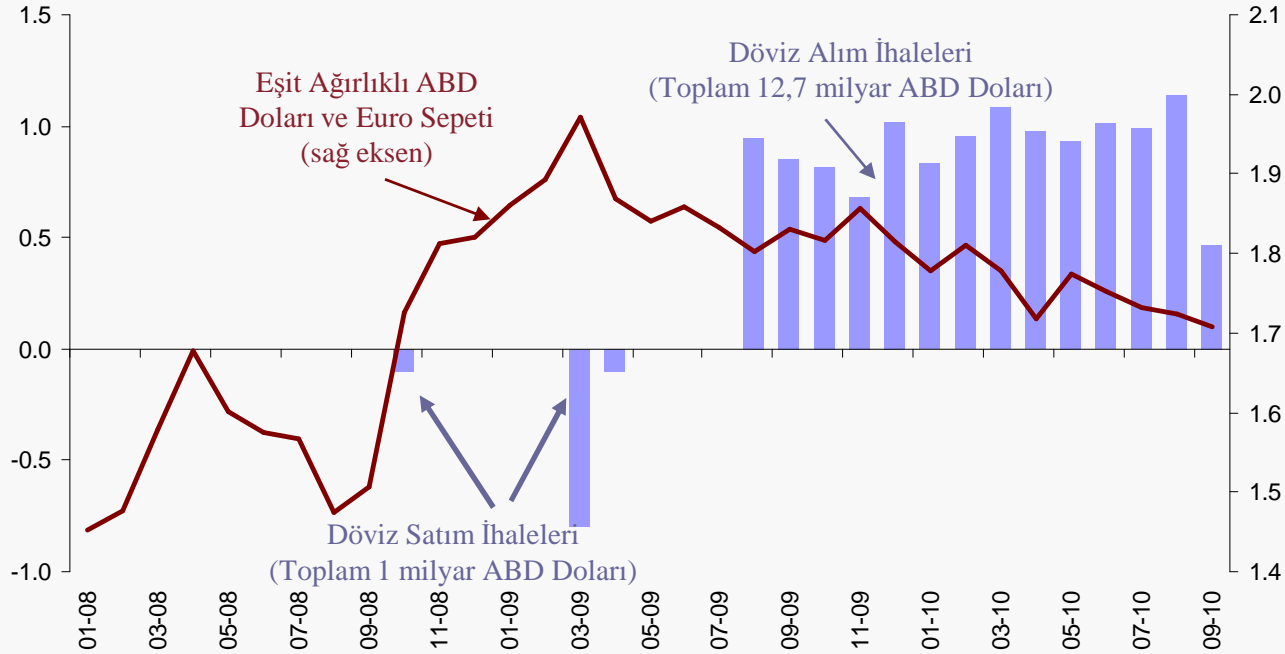

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Türkiye'de Döviz Alım ve Satım İhaleleri

TCMB, finansal istikrarın korunması hedefine paralel olarak döviz kurlarında aşırı oynaklık yaşandığı dönemlerde döviz satımı ihaleleri düzenlerken, döviz likiditesinin yüksek olduğu dönemlerde döviz alım ihaleleri gerçekleştirmiştir. Nitekim Mart-Nisan 2009 döneminde 0.9 milyar ABD doları döviz satılmış, Ağustos 2009 tarihinden bu yana 12,7 milyar ABD doları döviz alınmıştır.

TL Karşılığı Döviz Alım ve Satım İhaleleri ve Döviz Sepeti
(Ocak 2008 – Eylül 2010*)

*15 Eylül 2010 itibarıyla
Kaynak: TCMB

Türkiye’de Faizler Yüksek mi?

Gelişmekte olan ülkeler ile kıyaslandığında ülkemizde reel faizlerin oldukça düşük bir seviyededir.

Gelişmekte Olan Ülkelerde Enflasyon ve Kısa Vadeli Faiz Oranları (Eylül 2010, yüzde)

	Politika Faiz Oranları	2010 Enflasyon Beklentileri	Reel Politika Faiz Oranları
Tayland	1.75	3.50	-1.69
Şili	2.00	3.50	-1.45
Çek C.	0.75	1.50	-0.74
Kore	2.25	2.80	-0.54
Türkiye	7.00	7.50	-0.47
Filipinler	4.00	4.00	0.00
Meksika	4.50	4.30	0.19
Macaristan	5.25	4.70	0.53
Malezya	2.75	2.00	0.74
Polonya	3.50	2.50	0.98
G.Afrika	6.00	4.75	1.19
Çin	5.31	3.00	2.24
Brezilya	10.25	5.10	4.90

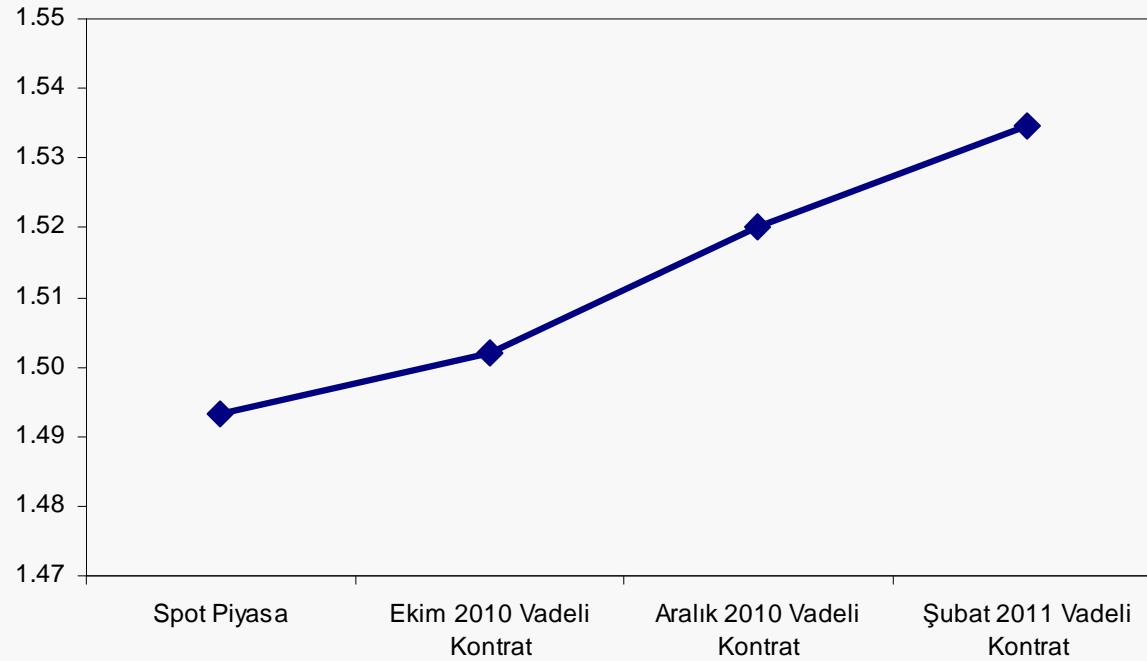
Negatif Reel Faize Sahip Ekonomiler

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Kur Riskine Karşı Vadeli İşlemler Piyasası

Üreticilerimizin yatırım, üretim ve istihdam kararlarını alırken herhangi bir ülkenin kur düzeyinin gelecekte izleyeceği seyir konusunda tek yönlü varsayımlarda bulunarak karar almamaları ve risk yönetim araçlarına başvurmaları şarttır. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nı kullanarak döviz pozisyonları ve riskleri daha profesyonel bir şekilde yönetilebilmektedir.

Türk Lirası-ABD Doları Spot ve Vadeli İşlem Fiyatları
(15 Eylül 2010 itibarıyla)

Kaynak: VOB, TCMB

Stratejik Bir Hedef Olarak Finansal İstikrar

Finansal İstikrar

Finansal İstikrar için gözetilmesi gereken unsurlar

1. **Borçluluk oranları: *Daha çok özkaynak kullanımı, daha basiretli borçlanma***
2. **Borçlanma Vadeleri: *Yurt içi ve yurt dışı borçlanma ile mevduatın vadesinin uzatılması***
3. **Döviz pozisyonları: *Kamu ve özel sektörün döviz pozisyonunun güçlendirilmesi***
4. **Risk yönetim süreçleri ve yöntemi: *Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası gibi araçlarla kur riski yönetiminin daha etkin sağlanması***

Finansal İstikrar

Finansal İstikrar için gözetilmesi gereken unsurlar

1. **Borçluluk oranları:** *Daha çok özkaynak kullanımı, daha basiretli borçlanma*
2. **Borçlanma Vadeleri:** *Yurt içi ve yurt dışı borçlanma ile mevduatın vadesinin uzatılması*
3. **Döviz pozisyonları:** *Kamu ve özel sektörün döviz pozisyonunun güçlendirilmesi*
4. **Risk yönetim süreçleri ve yöntemi:** *Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası gibi araçlarla kur riski yönetiminin daha etkin sağlanması*

Finansal İstikrar

Finansal İstikrar için gözetilmesi gereken unsurlar

1. **Borçluluk oranları:** *Daha çok özkaynak kullanımı, daha basiretli borçlanma*
2. **Borçlanma Vadeleri:** *Yurt içi ve yurt dışı borçlanma ile mevduatın vadesinin uzatılması*
3. **Döviz pozisyonları:** *Kamu ve özel sektörün döviz pozisyonunun güçlendirilmesi*
4. **Risk yönetim süreçleri ve yöntemi:** *Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası gibi araçlarla kur riski yönetiminin daha etkin sağlanması*

Finansal İstikrar

Finansal İstikrar için gözetilmesi gereken unsurlar

1. **Borçluluk oranları:** *Daha çok özkaynak kullanımı, daha basiretli borçlanma*
2. **Borçlanma Vadeleri:** *Yurt içi ve yurt dışı borçlanma ile mevduatın vadesinin uzatılması*
3. **Döviz pozisyonları:** *Kamu ve özel sektörün döviz pozisyonunun güçlendirilmesi*
4. **Risk yönetim süreçleri ve yöntemi:** *Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası gibi araçlarla kur riski yönetiminin daha etkin sağlanması*

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Türkiye İhracatçılar Meclisi Sunumu

Durmuş YILMAZ
Başkan

17 Eylül 2010